

KULTURNO PROPAGANDNI KOMPLET BR. 124, GOD. V, BEOGRAD, UTORAK, 19. JUN 2012.

Redakcija: Miloš Živanović, Saša Ilić, Tomislav Marković, Saša Čirić; Font Mechanical: Marko Milanković; E-mail: beton@danas.rs, redakcija@elektrobeton.net; www.elektrobeton.net; Sledeci broj izlazi 17. jula

MIXER

Piše: Dragoljub Stanković

IZ ZANOSA DO KRITIKE

O pesništvu Ibrahima Hadžića

Od svoje prve knjige poezije *Harfa vasiona* iz 1970. godine, do knjige lirske zapisa iz prirode *Posmatrač* iz 2009. godine, pesnik Ibrahim Hadžić pева i piše o istim temama koje ga zaokupljaju, opsedaju, eto, skoro već pola veka, pokazujući na delu kako to izgleda predano obrađivati svoj pesnički vrt.

Širinu Hadžićevog poetskog zahvata kao i samosvesti lirkogoga ja vidimo već u njegovoj prvoj knjizi u pesmi „Zvijezde, ljudi“. Samotnost koju tu nalazimo motiv je koji se provlači ovim pesničkim delom. Reč je o problematizaciji samoće u prirodi i kosmosu i u odnosu sa drugim ljudima. To što lirsko ja ostaje sâmo na kraju samo pojačava utisak lične i zajedničke individuacije, fatalnosti, svojevrsnog omamljujućeg sagorevanja. Samoća i smrt kod Hadžića nisu izvori frustracije, naprotiv, to su izrazi individuacije i zrenja. Isto čitamo i u nenaslovljenoj pesmi iz knjige *Nepročitane i nove pesme* („Gle, i poslednji list otkačio se sa grane“). Nonkonformizam, nepristajanje da se bude u gomili koja obično u istoriji čini ili trpi zlo, pominjanje reči Danila Kiša o svemu tome, jasno nam govore kako i koliko izdvojenog sebe želi da vidi poetski glas i zašto. I opet imamo jedan koloritan detalj koji govori o karakteristici, razlici u bitnom. To je crveno oko lista koji pada, odnosno poetska senzibilisanost za zlo.

U maestralnoj pesmi „Isti život“ kojom počinje knjiga *Vreli tragovi* vidimo da autor zavičaj doživljava kao oslobođajući faktor u sećanju, ne kao nešto što sužava vidike i u neprijateljstvu je sa modernim. Naprotiv, zavičaj daje punoču i svojoj suprotnosti, gradskom životu pesnika. Samoposmatranje je jedna od konstanti Hadžićevog pevanja, njegovog stalnog samopreispitivanja na svim planovima. Hadžić piše celim telom, kao što je pisao Rastko Petrović. Njemu je važnija ekstaza nego poezija, poezija je ovde proizvod duhovno-telesne avanture. Zato se kao jedna od važnijih pesama dosadašnjeg Hadžićevog opusa čini pesma „Leto, dan cikorija“ (*Pesme i*). U ovoj pesmi se ukrštaju mnogi bitni pesnikovi motivi, uključujući i čitanje poezije, imena bliskih autora, igranje rečima, introspekcija, svakodnevna, obična komunikacija u šetnji, pri čemu pronađeni paraleizmi svemu daju organsku celinu. Ova pesma je *snimak ispunjenog života*, pobožno slavljenje prirode, pesnikov blagoslov, zanos, duga epifanija (*Ovaj dan je isti kao drugi/ ali on traje vekovima*) u kojoj *Misao je kao skrama*. Krhka misao ne može da izrazi i shvati život u svim njegovim aspektima, zato je tu poezija. U prirodi rodnog kraja, u njenom vremenu i znacima, kauzalnosti, raznovrsnosti i raskoši, nalazi autor poetski i egzistencijalni odgovor na zlo svoga, ljudskoga veka u kome je prisiljen da živi. To je i velika poenta ovog pesništva.

Hadžić uvek pokušava sebe da locira i uvek sebi izmiče. Od pesme „Dah u ogledalu“ (*Harfa vasiona*)

gde samoponištavajući se kaže: *To ne dišem ja/ To diše priroda*, preko pesme „Ledeni dvojnički“ (*Vreli tragovi*) gde obrađuje motiv nepojmljivog odraza u ogledalu i preko jedne od pesama koje su prave male studije o identitetu, „Boja okoline“ (*Na staklu zapisano*), do nenaslovljene pesme iz knjige *Nepročitane i nove pesme* („Zaturila mi se negde jedna pesma“) gde u duhovitom dopisivanju sa Disom vidimo svu otvorenost misli za sve još nepredviđeno, svojevrsni vitalizam, mladost duha u samoispitivanju. Hadžić je i pesnik metropole, gradskih prizora i društvenih odnosa. Pesma „Saveti te-ve reditelja snimatelju“ (*Na staklu zapisano*) jedna je od Hadžićevih ironičnih, društveno angažovanih pesama u kojoj vidimo kako se u medijima pravi, simulira nacionalno, kako se konstruiše nacionalni maneken i u krajnju ruku, opravdava zločin. Svojom ljudskom, moralnom percepcijom dotakao se ovaj autor i zločina počinjenih u ratovima devedesetih, onih koji još uvek čekaju da budu društveno osvešćeni u svoj svojoj neljudskosti. Jedno takvo poentirano, empatijsko prisustvo nalazimo u pesmi „Zapis na voznoj karti“ (*Hora*), posvećenoj putnicima voza, žrtvama poznate otmice u Štrpcima. U pesmi „Nepomenik“ (*Nepročitane i nove pesme*) Hadžić svoje sugrađane, moralno otupele, podseća na onoga koga su svi zaboravili i baš time stavili se u njegovu službu: *Šta kažeš na đavola Vukovara,/ Đavola Dubrovnika,/ Đavola Sarajeva,/ Đavola srušenog mostara*

*skog mosta,/ Đavola Šrbaca,/ Đavola Bukovice,/ Đavola Srebrenice,/ Đavola Medačkog džepa,/ Đavola Oluje,/ Đavola Kosova,/ Đavola popaljenih kuća,/ Srušenih bogomolja... Licemerje, podlost i palanački relativizam tzv. heroja građanskog rata opeva Hadžić u istoimenoj pesmi („Heroji građanskog rata“). Svakodnevica je na najlepši način prisutna u stihovima Ibrahima Hadžića, bilo da je ratna, zloslutna ili sasvim obična. Sav taj životni, svesno-nesvesni milje dat je u jednoj od dužih pesama tog tipa pod naslovom „Iz dnevnika (nedelja)“ (*Hora*). Uverljivost, ritam, samoinoričnost, razbarušenost, sadržajna raznovrsnost u vidu dnevničkih beleški, čine ovu pesmu veoma uspelom. U izrazu Hadžić je diskretan, ne deli lekcije, njegov lirska subjekt čita vesti iz novina devedesetih godina: *Jedan inoverac ubio pravoverca na zveriski način. Eto teme/ Da se svi inoverci proglose zverima... I preleteo preko poslednje čitulje: / Mlad, neobrijan, lep čovek. / „Bio je borac/ Za svetu stvar./ Paginuo je na ratištu/ Boreći se protiv du-**

MIXER

Dragoljub Stanković: Iz zanosa do kritike

antiCEMENT

Saša Čirić: Istarski bluz

ŠTRAFTA

Mirnes Sokolović: O konceptu Sica i napadima na njega

ARMATURA

Tomislav Marković: Okupacija i kamenovanje mozga

VREME SMRTI I RAZONODE

Tomislav Marković: Predsednička zakletva

Nika Dušanov: U kanti za otpatke

BLOK BR. V

Radovan Popović: Razbijeno ogledalo

šmanja.“ Ipak, pesnik daje i savete, ali u vidu dobromerne pouke. Poručuje on prijatelju da današnje novine ne treba čitati na prazan stomak, u pesmi „Poslanica prijatelju“ (*Pesme i*). Humor kao jedini lek u zlim vremenima upečatljivo je upotrebljen i u pesmi

iz 1992. godine „Oglas“ (*Pesme i*), u kojoj se autor prijavljuje za mesto u konč logoru i prilaže biografiju.

Specifičnost Hadžićevog bavljenja rečima data je u svojevrsnoj antinacionalističkoj himni, u pesmi „I ti Crnogorci“ (*Nepročitane i nove pesme*). Posle nadahnutog i raskošnog popisa zajedničkih reči naroda koji žive na ovim prostorima ima se utisak da je pesnik pokazao ono što bi pokazalo i naučno istraživanje, a to je da su ljudi ovdašnjih različitih veroispovesti i nacionalnosti toliko povezani da je svaki nacionalizam zaista čista fikcija i laž. Nažalost, ta civilizacijska lekcija još nije savladana, a ova pesma je briljantan način da se to iskaže.

U celokupnom opusu može se izdvojiti korpus pesama u kojima autor govori o svom pisantu, o njegovom mogućem smislu kao i o nastanku pesme. Jedan takav briljantan zapis je duhovita pesma iz 1978. godine „Osećam da narod teško diše“ (*Vreli tragovi*). Ove pesme obiluju humorom, jer je samo tako moguće izbeći poučitelnosti visokoparnost, neizbežnu sujetu stvaraoca. Hadžić demistifikuje čin

pisanja i govori o obaveznoj ličnoj pristrasnosti pisca („Pisac“, *Hora*). Iskošena perspektiva pesničke prakse efektno je data u paraleli sa teškim robijašima („Gledao sam na TV...“, *Pesme i*) ili u paraleli sa povraćanjem („Pisac je...“, *Pesme i*); dok u kratkoj efektnoj pesmi „Jutro“ (*Na staklu zapisano*) čitamo iskreni zapis o teškobi nepisanja, onda kada se nema šta reći, kada su reči daleko, a tako su potrebne, jer ne živi čovjek samo o hlebu.

Treba skrenuti pažnju i na grupu pesama koje bismo mogli najblže odrediti kao one o svesti epohe, o duhu vremena. Hadžić problematizuje svoju ephahalnu, pesničku i ljudsku poziciju u „Pesama za treći milenijum“ (*Hora*). Hadžićev pogled je često zagledan u starinu u pesmama o poreklu i precima, ali u ovoj pesmi on nalaže drugu arhaičnost, milenijumsku, videći dvadeseti vek kao nešto odavno zastarelo u nepojmljivoj promeni komunikacije na prelazu dva milenijuma: *Bićemo naslednicima stari i daleki kao što je nama/ Dalek mračni srednji vek. ... Mi ćemo biti prezreni krstashi i hodočasnici/ Koji su druge rušili da iskupe svoje grehove*. Takođe tu

EUROZINE

KPK Beton je član Eurozine medijske mreže

svest citamo u trima pesmama iz knjige *Nepročitane i nove pesme*: neimenovana („Na izmaku veka“), „Na šta da bacim oko, prijatelju“ i „Da li je utešno“. U prvoj pesnik se pita da li će na kraju trećeg milenijuma neko uspeti da u njegovim rečima oseti dobrotu. U drugoj i trećoj opisuje socijalno zlo koje je proželo sve, s posebnim akcentom na novinu, štampu, na palanačku paranoju koja vlada: *Država laže narod, / Roditelji lažu svoju decu*. Sudbinu životne istine danas, ali i uvek, pesnik efektno dočarava: *Istina je tih, / Ona je stidljiva, / Ceka svoje vreme, / u vremenu obično oslepi*. Nije čudno što autor istinije reči, a to važi i za dobur literaturu, stavaju u kontekst tištine, strpljivosti i stidljivosti. Živimo u vre-

me kada je najčudnije biti pristojan i častan, profesionalan. Zato istina ne može biti glasna, ali je moralno okrepjujuća. To je glavna karakteristika Hadžićevih stihova od preve knjige do danas.

*

I kao što je duboko zagledan u prošlo, večito radoznao sa sadašnjem, društvenim i prirodno, zapitan i meditativen, pesnik Ibrahim Hadžić probao je da otkriće i sam svoj raj, onaj u kome se razrešavaju dihotomije i potiri razlike, u kome se ukida zločin kao temelj bilo čega, i to u nenaslovljenoj pesmi knjige *Nepročitane i nove pesme* („Osećam da jednog dana“). Činjenica da je ova eshatološka pesma autopoetički poentirana može odvesti

do zaključka da je jedini raj za pesnika upravo njegova poezija. Njome on pokušava pronaći najvažnije odgovore, pre svega za sebe: *Kada budem rođen... Biću bez roditelja, / Bez porekla, / Bez veroispovesti, / Imaću svoj sopstveni jezik. / Neću razumeti šta znači zavist, / Neću znati šta znači ljubomora, / Šta mržnja, / I ksenofobiju, ... Tog dana, kad budem rođen, / Javiću se svima* / Makar ovom pesmom. Poetski vrt Hadžićeve poezije sadrži, dakle, razno bilje i zverinje, pitomo i divlje, ne nedostaje ni *cveća zla* ni glijiva, ali nisu suverena pesnička ruka čuva od nevolje, nadahnjuje dobrotom i vodi samo do jednog izlaza, a to je ljubav za sve, saosećanje i veliko životno ushićenje ■

antiCEMENT

Piše: Saša Ćirić

ISTARSKI BLUZ

Neven Ušumović: *Rajske ptice* (Profil, 2012)

Čudne su te slučajne podudarnosti kada autori nezavisno jedan od drugoga posegnu za srodnim tematskim trigerima. Štaviše, kao da prošle i ove godine autori u recentnoj hrvatskoj prozi nastupaju u nekakvim *trokutnim valovima*. Najpre su romanopisci Edo Popović (*Lomljenje vjetra*, Ocean more), Ivica Đikić (*Sanjao sam slonove*, Naklada Ljevak) i Marinko Koščec (*Četvrti čovjek*, Algoritam) rekreirali politički roman, ne libeći se ni direktnih aluzija i satiričke inverktive posvećene važnim akterima sa javne scene. Ipak, njihove su prozne tvorevine više nego li prepis ili kritički komentar stvarnosti. Recimo, roman Edo Popovića je složena miskitura žanrovske matrica distopije, krimića, političke satire i postrane proze u koju su unete zen refleksije. Potom su ove godine, počev s kraja prethodne, nastupili *gerontografi*, hipersenzitivni za egzistencijalne fenomene starih i najstarijih generacija: Zoran Ferić, sa opsežnim romanom *Kalendar Maja* (Profil), koji je ovenčan nagradom Jutarnjeg lista, te Neven Ušumović i Marko Pogačar, autori knjiga priča: *Rajske ptice* (Profil) i *Bog neće pomoći* (Algoritam). Ali tu stvari nisu baš jednostavne.

GEOPOTIKA: PROSTOR I PRIČA

Ne poznajem ni jednog postjugoslovenskog autora poput Nevena Ušumovića u čijoj je prozi geografski prostor u koji je priča smještena u toj meri aktivan činilac značenja te priče, prostor koji je raspolučen na svoje dve regionalne polovine: istarsku i vojvodansku. U Ušumovićevoj novoj knjizi priča preteže istarski milje koji je zapravo geografski usko pozicioniran na istarsku mikroregiju, na prostor Kopra i njegove okoline uz izlete do Umaga, Grožnjana i Izole. Slično je i sa uticajem dva druga važna profesionalna određenja autora na tok njegove proze: njegovu prevodilačku aktivnost se u prozi reflektuje kao suzdržana multilingvalnost, često u funkciji samosvoritog priovednog ornamenta. Ušumović je učešće u organizaciji Foruma Tomizza, angažovanog festivala sa istarske tromeđe (Umag, Kopar, Trst), da budem pomalo ironičan, svoj odjek u njegovom književnom tekstu nalazi u diskretnom potencirajući aktivističko-ekoloških tema, poput ilegalnog krivolova i masovne likvidacije i izvoza retkih i zakonom zaštićenih ptica iz srpskih i hrvatskih lovišta i protesta protiv izgradnje golf terena u okolišu turističkih naselja. Što je samo nastavak tendencije iz Ušumovićeve prethodne knjige priča *Makov zrno*, recimo, iz jedne od najupečatljivijih priča „U stočnom vagonu“, gde je autor vegetarijanski stav došao u punoj meri do izrazaja – mesna industrija u Subotici doživljava se kao vid masovnog istrebljenja domaćih životinja uporedivo sa egzekucijama ljudi u nacističkim logorima.

No, šala na stranu, ako smo se uopšte šalili, društvena sa-

mosvest autorove imaginacije nastavila se u tipu priopedenja protkanog fuznotama, u kojima se objašnjava nepoznate reči, pojmovi ili toponiimi pomenuti u tekstu priče. Štaviše, u jednoj priči je direktno naveden izvor korišćenih motiva, SF roman *Svetiška nevjesta*, Mladen Bjačić i Zvonimir Furtingera iz 1960. godine. Ušumovićev narator, ili priopedeni glas, glas je erudit koji voli da objašnjava, mada nije nematljiv ili logorečan. Nje-

ili srećno odložio nasilje. Tako u priči „Vinaverova djeca“, Jasmina, penzionerka vinoholičarka iz Kopra, poreklom iz Vinkovaca koja je diplomirala na Filološkom fakultetu u Beogradu (to su ti ušumovićevski unutarjugoslavenski megamiksevi regionalnog porekla i životnih puteva njegovih likova), uspeva da izmakne iz ruku obesne i pijane mladeži, u situaciji koju bi crnotalasna imaginacija poentirala silovanjem i/ili ubistvom nemoćne žrtve. U priči „Slavujev jezik“ oblaporni i vremeni italijanski lovci koji oružjem od svojih pratilaca iz agencije za lovi turizam otimaju maloletnu devojku, to čine ne da bi je seksualno napastovali, već da bi je odenuli u vilišku haljinu i kazivali joj stihove oko logorske vatre. Uspore, čak i u pričama koje evociraju 90-e i nestanak bližnjih, prevladava jedan sentiment nostalgične čežnje. Iako je erotika barjera među generacijama nepremostiva, postoje atipični trenuci dirljivih kontaktaka koji ne traju dugo ali ispunjavaju

Ušumovićeve likove osećanjima suprotnim od poraza i očajanja. Najbolje Ušumovićeve priče nisu žanrovi eksperimenti i metaliterarni omaži, već suptilne složene kompozicije u kojima se motivi asocijativno vezuju jedan uz drugi, scene postepeno i logično razvijaju, bez bizarnih motiva, jakih senzacija i velikih obreda, bez završnih poeniti ili iznevrednih očekivanja. Naizgled prizori iz svakodnevice ili komprimovane biografije, sa izuzetkom jedne anegdote i dva žanrovska hibrida, priče iz knjige *Rajske ptice* su formalno i značajnici utišani od onih iz *Makovog zrma* (može biti zbog zrelijih godina autora ili pjeteta prema godinama likova), ali nisu slabijeg efekta ■

BETONJERKA MESECA

U toku je velika spasilačka akcija: ko uđe u Vladu, ne ide u zatvor.

Ujedinjeni političari Srbije (UPS)

ŠTRAFTA

Piše: Mirnes Sokolović

O KONCEPTU SICA I NAPADIMA NA NJEGA

Od Sicl-a kao časopisa se očekivala uloga mlade uzdanice u rušenju nacionalističkih autoriteta i svetinja, i otuda je Sicl u našoj građanskoj javnosti dočekan burno, na sva zvona, mnogostrukim slavljenjima. Sicl je u tom smislu na svom početku mnogo obećavao, on je trebao preuzeti baklju angažmana. Zatim: naš pad! Izostanak dobrog takta, i neko je porazbijao skupocene čuvope humanih nadanja i iluzija na tom balu pod maskama. Naša građanska kritička štampa je zbog toga naprasno zaštitela. Sicl! se neочекivano okrenuo protiv naših liberalnih intelektualaca i medija.

Iako, zapravo, nije uposte neobično što je Sicl! u jednom trenutku prevazišao određenu tematiku; radio se samo o tome. Izjasnivši se vrlo rano o nacionalizmu, o našoj akademskoj teoriji, o konceptu nacionalne književnosti – mi smo u tih nekoliko prvih mjeseci našeg književnog života apsolvirali probleme nad kojim je naša alternativna kritika razbijala glavu godinama. Trebalо je s time stati. To je bio dovoljan razlog da sve te intelektualce i pisce koji na početku prisvajaju naše tekstove odgurnemo od sebe, po zasluzi!

Nama je, za razliku od njih, bilo najprije važno pronaći predmet naših analiza. Konkretni, egzaktan predmet, koji nas se tiće: to je bio književni jezik! Koliko je inovativnosti u našoj književnosti – mi smo u tih nekoliko prvih mjeseci učinili prije mjeseci našeg književnog života apsolirali probleme nad kojim je naša alternativna kritika razbijala glavu godinama. Trebalо je s time stati. To je bio dovoljan razlog da se intelektualce, na profesore i teoretičare, urednike i izdavače, mi se nikada nismo uzdali u promjenu, to nije bio naš cilj.

Neki su međutim uvjereni da bi ih naš časopis eliminisao, ismijao, zauvijek učuktao, izbacio iz literature, zameo im svaki trag, oteo im hljeb iz ruku, da naprimer nije nedavno akademski aparat poslao na nas teški teoretički bombarder kritičara Davora Beganovića – koji nas je svojom usputnom intervencijom umalo raznio.

Ton je prilikom profesor Beganović pokazao kako zna razne književne teorije. Šta je on ustvari rekao? Da su kritike Imanovića i Kljune objavljene u našem časopisu trapave i nesuvile, dozlobaga. Zašto? To nije rekao. Nakon toga smo gledali kako se trećinu teksta profesarovih preuobradi problemi teorijeske rukavice iz svoje kolekcije da bi u stilu mogao pristupiti romanu Muhamredu Baždalu, kao pravi teorijski parvenu. To je bio dobar primjer koliko kritika još uvijek vjeruje u nacionalnu sreću.

Možda se moglo očekivati da će pohvale vremenom učestati. To je bilo iluzorno, jer smo u jednom trenutku počeli govoriti o stvarima koje naši građanski mediji i intelektualci nisu mogli pratiti. Dakle: mi smo se počeli baviti nečim neaktuelnim, mi smo skrenuli! Mi smo potonuli u svetu književnosti, opcarani panteonom lijepih muza!

Osim toga, još se nešto dogodilo. Šta? Detektirano je da kritička književnost ima jednak ritam i stil kao i ona koja vjeruje u nacionalnu sreću.

Književnost afirmisana na stranicama jednog kritičkog magazina ima tradicionalnu formu od kanonskih djela nacionalne književnosti. Jedan ljevičar i jedan desničar, kao pisci, pišu u istom registru naprimjer o ratu. Je-

dan revolucionarni teoretičar vjeruje u kritički potencijal iste poezije, kao i jedan kritic *liberalni konformist!* Itd.

Sva te protivrječnosti – imaju smisla u književnoj čaršiji u ko-

me jedan izdavački projekt može ujediniti piske i intelektualce koji godinama polemišu, eliminušući jedni druge kao moralne hulje!

Treba samo pogledati najnoviju široku literarnu djelatnost po *Dobre knjige*, jedne izdavačke kuće koja je, kao

piske, pričevalice, urednike, recezente, okupila na jednom

mjestu i Marka Vešovića i Dževadu Karahasanu, i Rasmira Mahmutčehiću i Envera Kazaza, i Ivana Lovrenović i Zilhada Ključanina, i Hadžema Hajdarović i Adisu Bašić, i Miletu Stojić i Muhidina Džanku; naprimer: našu antinacionalističku poeziju i djela iz edicije o slavnim Bošnjacima koja pišu akademski profesori.

Je li to taj angažman o koji smo se oglušili? Je li to taj moral koji smo iznevjerili?

Ako su to okvirne jedne kritičke angažovanе mi-

slji i literature, zapostlimo se onda, gospodo, na naše katedre i propovijedajmo nacionalnu književnost! Ujedino im se s Preporodom!

U tom ludilu prisutna je jedna dosljednost: iako su se raznolik i deošijski izjasnili na nacionalnu stranicama naše štampe, svi ti pisci i intelektualci, svojim idejama,

svojim stilskim opredjeljenjima, svojim djelima, još

uvijek vjeruju u tu slabost nacionalne književnosti,

oni su učestvovali u njenom građenju, oni su već saradili sa *Preporodom*, oni

rade na našim nacionalnim katedramama, oni operiraju s nacionalnom književnošću kao najnormalnijim pojmom.

Mi nismo hteli uzeti mjesto u književnom

životu krojenom po toj mjeri. Bili smo slijepi

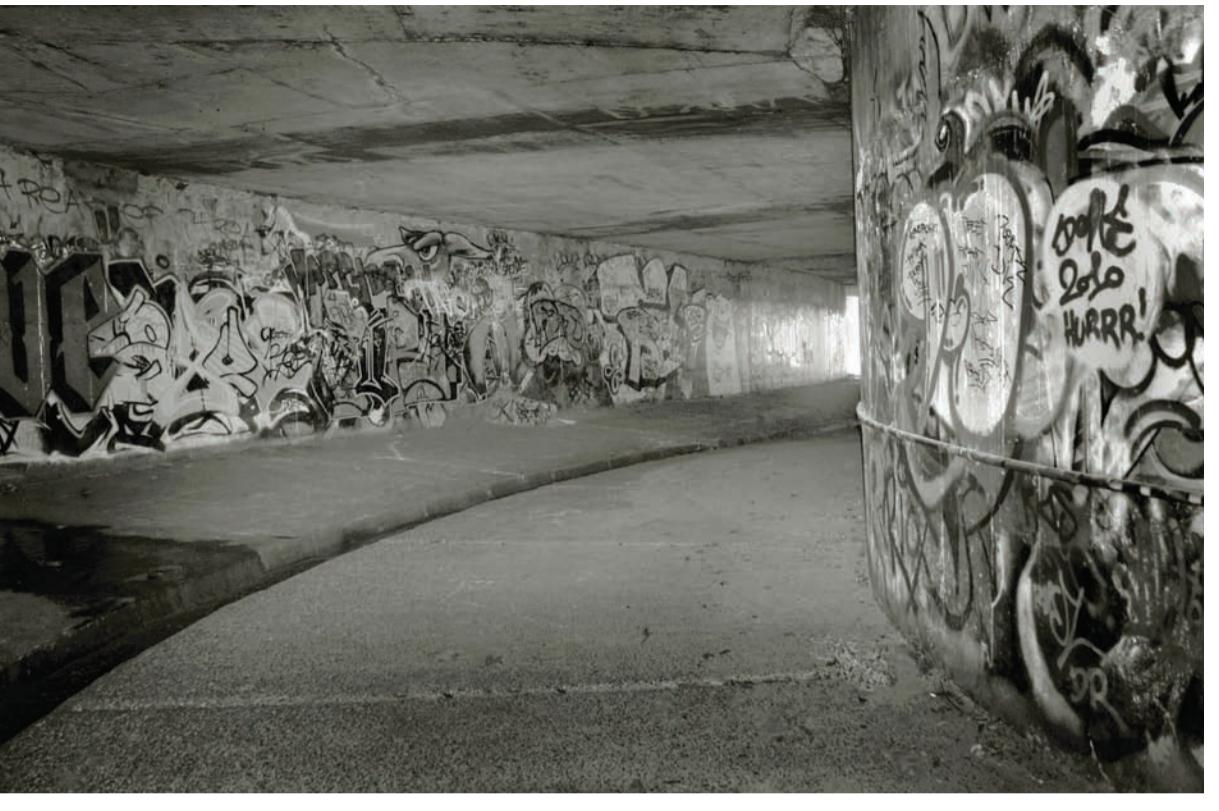
za vrijednost i značaj te i takve angažowane li-

ture. Mi smo objasnili u tematu

našeg jedanaestog broja

zašto nam je sada potreban dezangažman,

zašto smo radjile za jed-

ARMATURA

Piše: Tomislav Marković

OKUPACIJA I KAMENOVANJE MOZGA

Kusturičine nevolje sa gradevinskim materijalom

Emir Kusturica, feudalac, spahija i kababija ovdješnji, poznat kao graditelj novih spomenika nekulture i kiča, krenuo je u atak na nekoljaj konkurenčiju - stare spomenike kulture, pogotovo one koji je podsećaju na vremena mrske okupacije, kada je srpski narod robovan raznim zavojevacima. Prvo na udaru našlo se austro-ugarsko utvrđenje Petrinja iznad Trebinja, koje je imalo tu nešredu da je sagradeno od kamena za koji je Kusturičino *nedremano* oko procenilo da bi se savršeno uklopio u njegov više gradski Kamengrad u nastajanju. Ali, da bi Kamengrad nastao, prvo nešta mora da nestane, takva je logika Emirove paraumne klackalice. Građani Trebinja pokazali su nesvakidašnju inicijativu i uspovijeli se batohom arhitekta ničega, a pokazalo se i da Kusturica ne poseduje nikakav dokument kojim bi opravdao oticanje na nekakvih građana koji se ne povinju bespovrgovno njegovoj beogradskoj volji, bio je vidno potresen, rastresen i pretresen: „I bez raspadnute kule posao ćemo uraditi, potražićemo materijal za Andrićgrad na drugom mestu. Ostaje jedino gorčina zbog Trebinja i nekima neizmerno drage kule okupatora, koja nas podseća na dva miliona mrtvih sunarodnika“. Što bi rekli Emirovi živi sunarodnici, ko kamen gubi, ima pravo da se ljeti. Kusturičin vapaj iz dubine napućene i uskraćene neimarske duše nije ostao neuslišen. Za razliku od običnog sebarskog sveta, koji cesto nema razumevanja za Emirove kreativne nemire (videti Beton broj 55), srpske velmože i vlastela uvek su spremni da priskoče u pomoć svom omiljenom antiglobalisti i trošadžiji budžetskog novca. Zabrinuti za duševno stanje svog pulena, strahujući da najveći graditelj medu rediteljima ne padne u presis i počne da sprovodi represiju, srpski vlastelini su počeli da se utrukuju u ponudama koji bi rešile nestajući kamenja na Emirovogradlju. Prvi se javio gradonačelnik Beograda Dragan Dilić:

„Dragi Nemanja, teško mi je pala nepravda koju su ti naveli Trebinjci. Takvo odsustvo sluha za tove, blago rečeno, genijalne ideje zaista je nečuveno i predstavlja pravu sramotu za celokupno srpsko i češkištvo. Nemoj da te tvrdio nerazumevanje kojim su te kamenovali u Hercegovini pokoleba i navede da pokleknes u svojoj urbanističkoj borbi za slobodu. I ne ljeti se previse na te nesrećne koje mi je više stalo do gomile starog

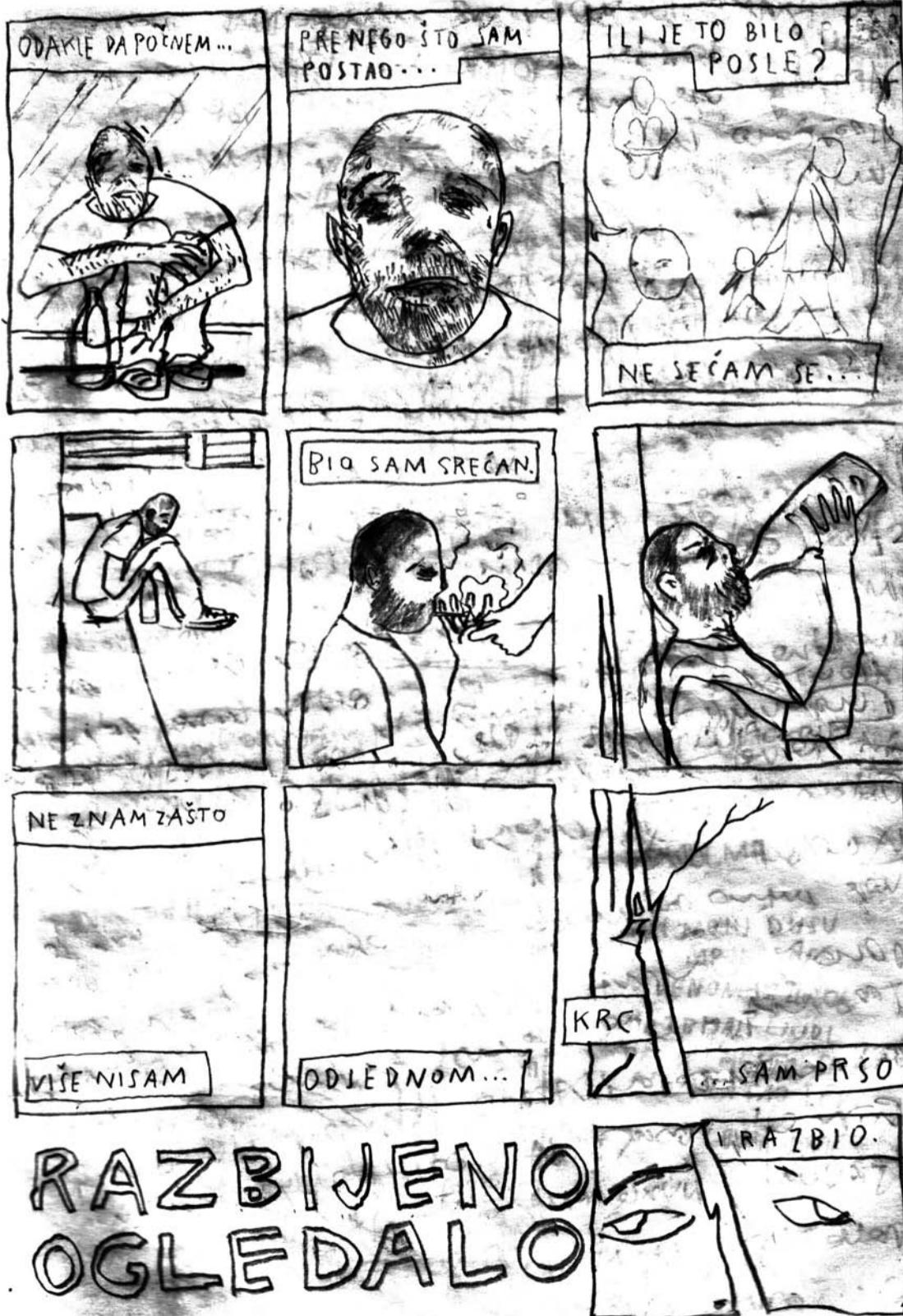
sličan tvom, vidi se da smo na istim talasnim dužinama urbanezma. Platane su zasadili Nemci između 1920. i 1930. godine, navodno na ime ratne odštete, ali očigledno je da se radilo o ubaćenim elementima, o fašističkoj prethodnici koja je došla da pripremi teren za okupaciju, koja nas je ubrzo snašla. Nisam dozvolio da me zavede nevin izgled tog pretvornog drveća, već sam motornom testerom sasekao u koren poslednje ostatke okupatorske vojske u mom privatnom gradu. Smrt zelenom fašizmu, sloboda betonu! Ovom prilikom želim da te obavestim da imam rešenje i za tvoj problem. Već godinama mi se ne mili da prođem blizu Kalemegdana (čak sam se iščlanio i iz gradske biblioteke), bežim od centra k'o davo od krsta, jer me Beogradska tvrđava podseća na okupaciju, i to dvostruku – austrijsku i osmanlijsku. To moje slobodarsko srce više ne može da podnese. Kao što ti je poznato, Kalemeđan je veliko nalazište kamena i to baš ona-kvog kakav je tebi potreban – drevnog a upotrebljivog. Dođi, ruši, tovari i nosi. Usput ćeš i meni učiniti uslugu, jer ćeš mi vratiti slobodu kretanja gradom, a i oslobođećeš mi prostor za tržne centre, poslovne objekte, stambene zgrade i omiljena mi parking mesta. Bez rušenja nema stvaranja, to je moje osnovno životno geslo."

Svetli primer gospodara glavnog grada odmah su počele da sledi i velmože iz sporednih gradova. Tako je Novi Sad Kusturici ponudio Petrovaradinsku tvrđavu, Zaječar – gamzi-gradsko kamenje, Golubac – tvrđavu na ulazu u Đerdapsku

klisuru, Indija – rimokatoličku crkvu svete Petke, Novi Bećej – dvorac Karačoni... Milorad Dodik je htio da sruši nekoliko džamija u Republici Srpskoj, ali se onda setio da su sve već porušene. Najzanimljiviji predlog stigao je iz Niša koji je ozašćenom dundjeru ponudio Čele kulu. Ova građevina ima malu prednost u odnosu na ostale relikte prohujalih vremena kad su se Srbi zlopatili pod okupatorskim čizmama i opancima, jer osim kamena ima i uzidane lobanje koje se savršeno uklapaju u graditeljski koncept Emira Kusturice i njegovog patrona Milorada Dodika. Doduše, od prvoibitne 952 mrvatica glave danas je preteklo samo 59. Ako je to graditelju malo, dodatni građevinski materijal može da potraži u Batajnici, u jezeru Perućac, u Dunavu kod Kladova i na još nekim za sada nepoznatim lokacijama, koje bi mogao lako da dokuči ako se rasprita kod nekih svojih poznanika iz najblžeg Miloševićevog okruženja. O Republici Srpskoj da i ne govorimo, tamo se nalazišta građevinskog materijala bogatog kalcijumom ni broj ne zna. Niti želi da se zna. Kusturičine građevinske muke su lako rešive, kamerje će mu već pasti sa Dodikovog neba. Kad čovek voli da zida nakaradne nastambe, bliskost sa lokalnim pašama ume da pomogne, svejedno zvali se oni Slobodan ili Milorad, a prezivali Košturnica ili Tadić. Nestašica kamena će biti rešena, Kamenograd će biti sagrađen i vršiće ulogu koja mu je namenjena. Između ostalog, i da prikrije nestashicu bošnjačkog stanovništva koje je pre rata činilo većinu u Višegradi ■

BLOK BR. V

Radovan Popović: Razbijeno ogledalo

VREME SMRTI I RAZONODE

Piše: Tomislav Marković

PREDSEDNIČKA ZAKLETVA

polažem zakletvu
zak zak zak
zakucavam
ekser u letvu
mrvatčkog sanduka
naše vaskrsle države
naše zipovane Velike Srbije

zaklinjem se
da će čuvati
teritorijalni integritet
voljenog troupe
građanina pokornog
građanina pokojnog
da će se boriti protiv
prirodnih procesa
truljenja i raspadanja
do poslednje kapi krvi
do poslednjeg komada mesa

zaklinjem se
da će štititi svetost
državnih simbola
opela, epitafa i pokrova
da će suzbiti blasfemičare
samozvane umetnike
i ostalu bagru
koja skrnavi naše svetinje
nekakvim intervencijama

zaklinjem se da će braniti
pravo na život i slobodu
svake kosti
od fibule do klavikule
osobito će brinuti za falange
skupljene u snop
u pesnicu/desnicu
ogoljeni dokaz supremacije
bele rase

zaklinjem se
da će štititi
prava manjina

posebno crva
da će učiniti sve
da sačuvam njihov identitet
i osobnosti crvstvajuće
kulture
ali neću zaboraviti
ni brašnaste bube
rovce, mrave, gliste
uključujući i manjine
jedva vidljive golim okom
u našoj zemlji ima mesta
za sve lojalne živiljke
dobre volje

zaklinjem se
da će preda mnom
sve grobne zemlje
biti jednake
da mi ilovača
neće biti bliža srcu
od černozema

zaklinjem se
da će braniti
svetu srpsku parcelu
u kojoj smo živi sahranjeni
i nadgrobni spomenik
kolevku od granita
kao njen sastavni deo

sa desnicom
na svetom memorandumu
zaklinjem se
krstom i koljivom
da neću imati pokoja
da će bdati 24 časa dnevno
sedam dana u nedelji
dok ne ostvarim
san duži od noći
dok svi srpski pokojnici
ne budu živeli
u jednom kovčegu ■

Piše: Niko Dušanov

U KANTI ZA OTPATKE

Industrijske zone gradova.
Domaći tirani iz boljih kuća.
Pupčane vrpce i kanceri.

Stari asfalti šetališta.
Niski šalteri.
Isluženi pocepani barjaci.

Kolonjska voda, audio-kazete,
Neželjene trudnoće 80-ih,
Mlakoča subotnjih večeri.
Ništa.

Pogrešne odluke, krivi razlozi, lažne želje.
Nada ■

